

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Luffartstilsynet
Postboks 243
8001 BODØ

Deres ref

Vår ref

Dato

18/2343-3

9. januar 2019

Statsbudsjettet 2019 - tildelingsbrev til Luffartstilsynet

1. Innledning

Samferdselsdepartementet viser til Prop. 1 S (2018–2019) og Innst. 13 S (2018–2019) som ble vedtatt av Stortinget 11. desember 2018. Dette brevet gjelder Stortingets vedtak og de mål, prioriteringer og rapporteringskrav som departementet stiller til Luffartstilsynet i 2019.

Tildelingsbrevet trekker opp målene for Luffartstilsynet, herunder prioriteringer for 2019. Instruks for Luffartstilsynet og instruks om økonomistyring for Luffartstilsynet, og de arbeidsoppgavene som Luffartstilsynet har i henhold til disse, skal til enhver tid følges opp.

2. Overordnede mål

Norge skal ha et transportsystem som er sikkert, fremmer verdiskaping og bidrar til omstilling til lavutslippssamfunnet, jf. Meld. St. 33 (2016-2017) Nasjonal transportplan 2018-2029 og Innst. 460 S (2016-2017).

Utgangspunktet for Luffartstilsynets arbeid er regjeringens hovedmål om at transportpolitikken skal bygges på nullvisjonen som sier at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i transportsektoren.

Luffartstilsynet har hovedansvaret for tilsynet med norsk sivil luftfart. Luffartstilsynet skal være en pådriver for sikker og samfunnsnyttig luftfart i tråd med de overordnede mål regjeringen har i samferdselspolitikken.

Postadresse
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo
postmottak@sd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.sd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 904

Avdeling
Luft- post- og
teleavdelingen

Saksbehandler
Tomm Alexander
Øvre
22 24 81 96

3. Mål, styringsparametere og oppdrag for 2019

For Luftfartstilsynet er det fastsatt en målstruktur med hovedmål og prioriteringer knyttet til hovedmålene for 2019.

Tildelingsbrevet gir de økonomiske rammene for det enkelte budsjettår og beskriver mål, resultatkrav, føringer og oppdrag som departementet spesielt ønsker å fremheve. De områder som er beskrevet i tildelingsbrevet, er ikke uttømmende for Luftfartstilsynets virksomhet, jf. også kravene i de to instruksene.

Luftfartstilsynet forventes å følge med på forhold som økt globalisering, omstillinger i luftfartsmarkedet, sterk konkurranse og geopolitiske spenninger, som preger dagens luftfart. Det samme gjelder den raske teknologiske utviklingen innenfor luftfart. Luftfartstilsynet har ansvar for å ha oversikt over disse forholdene, og skal sette inn tiltak om det er nødvendig.

Hovedmål 1: Sikkerhetsnivået i norsk luftfart skal være tilfredsstillende

Prioriteringer i 2019:

1.1. Luftfartstilsynet skal fortsette arbeidet med å implementere det norske flysikkerhetsprogrammet av 27. juni 2017, herunder:

- Videreutvikle bruken av risikobasert tilnærming i tilsynsprosessen basert på eksisterende bemanning, kompetanse og IKT-systemer.
- Fortsette arbeidet med å etablere nye samarbeidsformer med eksterne aktører for å samle, analysere og anvende relevant informasjon.
- Følge opp milepælsplanen for det statlige flysikkerhetsprogrammet og gjennomføre beskrevne tiltak for 2019.

1.2. Luftfartstilsynet skal, i samarbeid med aktørene i bransjen, arbeide for å øke sikkerheten innen offshore og innlandshelikopter, herunder:

- Følge opp utfordringer og behov for nye krav knyttet til passasjertrafikk med helikoptre over åpne havstrekninger, og samtidig vurdere behovet for å inkludere andre typer luftfartsoperasjoner i arbeidet.
- Følge opp anbefalingene i sin egen rapport om offshorevirksomhet i nordområdene.

1.3. Luftfartstilsynet skal ferdigstille forslag til revidert luftromsforskrift. Det er et mål at tilgangen til luftrom skal ivaretas på en balansert og sikker måte, herunder at det tas hensyn til nye luftromsbrukere (droner). Det skal ses særskilt på de behov som følger av den teknologiske utviklingen. Under arbeidet med luftromsforskriften må det vurderes om dagens luftromsorganisering er hensiktsmessig, blant annet med tanke på inndeling av luftrommet, bruk av luftromsklassifiseringer og krav til lufttrafikkteneste.

- 1.4. Luftfartstilsynet skal øke sin kompetanse og kapasitet innenfor området ubemannet luftfart for å forberede implementering av nytt EU-regelverk og gjennomføre prioriterte tiltak i henhold til regjeringens dronestrategi.
- 1.5. Luftfartstilsynet skal fortsette sitt arbeid med å integrere "human factors" (faktorer som påvirker menneskelig yteevne) i flysikkerhetsprosessen og øvrige vurderinger. Prosjektet knyttet til rusmiddelmisbruk i luftfarten videreføres.
- 1.6. Luftfartstilsynet skal utarbeide en HMS-undersøkelse om arbeidsforholdene i norsk luftfart.
- 1.7. Luftfartstilsynet skal arbeide målrettet med tiltak som legger til rette for sikker allmennflyging og luftsport, slik det er lagt til grunn i regjeringens strategi for småflyvirkksomheten i Norge.
- 1.8. Luftfartstilsynet skal etablere effektive rutiner for varsling av ulike departementer og etater knyttet til GNSS-forstyrrelser i luftrommet.
- 1.9. Luftfartstilsynet skal bidra i oppfølging og implementering av Samferdselsdepartementets nasjonale navigasjonsstrategi.

Hovedmål 2: Samfunnssikkerhet og beredskap innen luftfartssektoren skal effektivt forebygge uønskede hendelser og begrense konsekvensene dersom uønskede hendelser likevel oppstår

Prioriteringer i 2019:

- 2.1. Luftfartstilsynet skal, gjennom sin årlige risikovurdering og løpende oppdateringer fra andre etater, ha oversikt over risiko- og sårbarhetsbildet innen luftfartssektoren.
- 2.2. Luftfartstilsynet skal videreføre «prosjekt forsterket satsing cyber security», herunder foreslå og gjennomføre tiltak som bidrar til:
  - Økt bevissthet og kompetanse hos luftfartsaktørene.
  - Hensiktsmessig samarbeid med andre nasjonale og internasjonale myndigheter
  - Hensiktsmessig regelverk.
  - Et effektivt responsmiljø ved hendelser og kriser.
- 2.3. Luftfartstilsynet skal bistå i arbeidet med å identifisere grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) og utpeke skjermingsverdige objekter, infrastruktur og informasjonssystemer etter ny sikkerhetslov. Luftfartstilsynet skal også føre tilsyn med objekter som er funnet skjermingsverdige.

2.4. Luftfartstilsynet skal påse at Avinor etablerer robuste reserveløsninger for alle tre sektorgruppene til kontrollsentralen, jf. ICAO Annex 11 og Eurocontrols "Guidelines for Contingency Planning of Air Navigation Services".

Hovedmål 3: Luftfartstilsynet skal være en pådriver for en samfunnstjenlig luftfart

Prioriteringer i 2019:

3.1 Luftfartstilsynet skal videreføre "Prosjekt allmennflyging og luftsport, PAL II" i samarbeid med aktører i markedet, og skal gjennomføre regelverkstiltak for å sikre gode rammevilkår, slik det er lagt til grunn i regjeringens strategi for småflyvirksomheten i Norge.

3.2 Luftfartstilsynet skal bidra til en samfunnsnyttig utvikling av ubemannet luftfart i norsk luftfart, jf. delmål 1.4.

3.3 Luftfartstilsynet skal delta i arbeidet med å redusere støybelastning fra fly og helikoptre, og skal delta i internasjonalt arbeid knyttet til støy, herunder EASAs arbeid med helikopterstøy og ICAO CAEPs arbeid med støy fra supersoniske luftfartøy.

3.4 Luftfartstilsynet skal vurdere flysikkerhetsmessige konsekvenser av miljøtiltak, som f. eks. innføring av og publisering av minstehøyder over verneområder gitt etter forskrifter om vern etter naturmangfoldsloven.

3.5 Transportsektoren står overfor et teknologisk skifte. Ny teknologi kan bidra til utslippskutt fra transportsektoren fremover. Kunnskap om teknologiutviklingen, herunder innsikt i barrierer og muligheter for implementering av klimateknologi i sektoren, er viktig.

Luftfartstilsynet skal overvåke utviklingen innen luftfartssektoren knyttet til lav- og nullutslippsteknologi, og vurdere og eventuelt anbefale konkrete tiltak som legger til rette for en mer klimavennlig luftfart, herunder:

- Søke å delta i internasjonalt arbeid knyttet til klima og luftfart.
- Ved behov bistå Samferdselsdepartementet med å beregne og rapportere kostnader og effekter av ulike klimatiltak på luftfartsområdet.
- Bidra i arbeidet med å implementere regjeringens mål om å innføre et omsetningskrav på 0,5 pst. avansert bærekraftig biodrivstoff i luftfart fra 2020.
- Skaffe seg en oversikt over utfordringer som klimaendringer kan innebære for luftfartens infrastruktur.
- Samarbeide med Avinor om utvikling av et program for introduksjon av elektriske fly i norsk luftfart.

Hovedmål 4: Luftfartstilsynet skal ha en god brukerdiallog og tilby tjenester tilpasset brukernes behov.

Prioriteringer i 2019:

4.1. Med utgangspunkt i resultatene fra brukerundersøkelsen som ble gjennomført høsten 2018, skal Luftfartstilsynet utarbeide en konkret handlingsplan med tiltak for å forbedre brukernes opplevelser av Luftfartstilsynet. Utvalgte deler av handlingsplanen skal gjennomføres i 2019.

4.2. Luftfartstilsynet skal ha god forvaltningskvalitet.

4. Andre forutsetninger og krav

Risikovurderinger

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsippet i statlig forvaltning. Systematiske og gjennomarbeidede risikovurderinger kan bidra til en bedre og mer helhetlig etatsstyring basert på risiko og vesentlighet, og bør være integrert i mål- og resultatstyringen. Luftfartstilsynets risikovurderinger er en viktig del av styringsdialogen med departementet.

Bruk av risikovurderinger i styringsdialogen er et område som Samferdselsdepartementet ønsker å videreutvikle, jf. departementets brev av 16. mai 2018 og Luftfartstilsynets svar av 18. juni 2018 om arbeidet med internkontroll og risikovurderinger i virksomheten. Alle etatene underlagt Samferdselsdepartementet skal nå spille inn risikovurderinger med utgangspunkt i en felles mal. Basert på etatenes innspill vil departementet vurdere hvordan risikovurderingene kan være grunnlag for styringsdialog og utarbeidelse av senere tildelingsbrev, og vil følge opp dette i samråd med etatene.

Vi ber ut fra dette om at Luftfartstilsynet spiller inn en overordnet risikovurdering i tråd med vedlagte mal til første tertialrapport. Luftfartstilsynets risikovurderinger skal også oppsummeres og omtales i tertialrapportene og årsrapporten.

Effektivisering

Reformen for avbyråkratisering- og effektivisering (ABE-reformen) er videreført i statsbudsjettet for 2019. Formålet er å gi insentiv til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer. Denne innhenting er i utgangspunktet satt til 0,5 pst. av driftsutgiftene til alle statlige virksomheter. Grunnlaget for beregningen i 2019 er saldert budsjett 2018. For Luftfartstilsynet er produktivetsgevinsten i 2019 satt til 1 109 000 kr på kap. 1313, post 01 og 690 000 kr på kap. 4313, post 01.

I tertial- og årsrapport skal det gå fram hvilke tiltak som er gjort for å følge opp dette.

Samferdselsdepartementet er opptatt av Luftfartstilsynets arbeid med effektivisering. Luftfartstilsynet skal rapportere på indikatorene for drifts- og administrasjonseffektivitet i tertialrapportene og årsrapporten. I tertialrapportene rapporteres akkumulerte data for tertialet/-ene. Inndata skal også oppgis, jf. brev av 13. juni 2018 fra departementet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeidet med samfunnssikkerhet skal være målbart, systematisk og sporbart og inngå som en integrert del av Luftfartstilsynets virksomhet.

Det overordnede målet for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i samferdselssektoren er å unngå store uønskede hendelser som medfører skader på personer, miljø eller materiell, og minske følgene av slike hendelser hvis de skulle oppstå, samt sikre pålitelighet og framkommelighet i transport- og kommunikasjonsnett i både normalsituasjoner og under påkjenninger.

De overordnede mål og krav for samfunnssikkerhetsarbeidet i etatene er fastlagt i "Strategi for samfunnssikkerhet i samferdselssektoren" fra 2015. Som det fremgår av strategien, skal etatene særskilt prioritere følgende tre områder:

- Klimatilpasning
- Informasjons- og IKT-sikkerhet
- Sikring av kritiske objekter, systemer og funksjoner

I 2016 konkretiserte etatene hva ovennevnte prioriteringer innebærer for egen virksomhet gjennom utarbeidelse av egne strategier for samfunnssikkerhet og tilhørende handlingsplaner.

Luftfartstilsynet skal i 2019 rapportere til departementet på status i oppfølgingen av egen strategi og tilhørende handlingsplan. Rapporteringen skal synliggjøre forholdet mellom strategiske mål, tilstand og status innenfor målområdene, og tilhørende aktiviteter og tiltak. Det skal avgis to rapporter som oversendes departementet som selvstendige vedlegg til hhv. første og andre tertialrapport. I tertialrapportene skal det gis et overordnet sammendrag av rapporten.

Luftfartstilsynet skal i 2019 fortsette å delta på de halvårlige kontaktmøtene om samfunnssikkerhet som departementet avholder i forbindelse med ovennevnte rapportering.

Samferdselssektoren er en viktig del av totalforsvaret, og etatene og selskapene skal kunne yte støtte til Forsvaret i sikkerhetspolitisk krise og krig. Luftfartstilsynet skal i 2019 være en aktiv bidragsyter i prosesser knyttet til videreutvikling av totalforsvaret. Dette innebærer å bidra til ansvars- og rolleavklaringer, og delta i beredskapsplanlegging og øvelser hvor Luftfartstilsynet har en rolle, inkludert evalueringsarbeidet etter NATO-øvelsen Trident Juncture 2018.

I tillegg ber vi Luftfartstilsynet ha høy oppmerksomhet på det forebyggende sikkerhetsarbeidet gjennom oppfølging av bestemmelsene i sikkerhetsloven med forskrifter. Luftfartstilsynet må være forberedt på å bli involvert i arbeidet departementet iverksetter knyttet til ikrafttredelse av ny sikkerhetslov og forskrifter i 2019, samt på å følge opp eventuelle vedtak departementet pålegger Luftfartstilsynet i den forbindelse.

Luftfartstilsynet skal i løpet av 2019 avgi en rapport om sitt forebyggende sikkerhetsarbeid etter nærmere bestilling fra departementet.

I løpet av første halvdel av 2019 skal det utarbeides en helhetlig og overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse av transportsektoren. Samferdselsdepartementet ber derfor om at Luftfartstilsynet setter av ressurser i første halvdel av 2019 til dette. Luftfartstilsynet vil tidlig i januar 2019 motta en nærmere bestilling med en presisering av hva det forventes at Luftfartstilsynet skal bidra med i arbeidet.

EØS-arbeidet

Regjeringen fører en aktiv europapolitikk, og la våren 2018 frem en ny strategi for samarbeidet med EU i perioden 2018–2021. Oppfølging av denne strategien, og særlig hovedbudskapet om å jobbe effektivt og systematisk med EU/EØS-sakene, blir viktig i året som kommer. Videre vil arbeidet med å ivareta norske interesser knyttet til Brexit bli prioritert.

I det løpende EØS-arbeidet er det særlig viktig å være tidlig ute i medvirkningsarbeidet for å identifisere saker som er viktige for Norge så tidlig som mulig, og medvirke til at regelverksutformingen blir mest mulig i tråd med norske interesser. Videre er det viktig å bidra til å oppfylle Regjeringens målsetning om å redusere etterslepet av EU-rettsaker som vurderes for innlemmelse i EØS-avtalen. For å oppnå dette er et godt samarbeid mellom Samferdselsdepartementet og underliggende virksomheter en nødvendig forutsetning.

Luftfartstilsynet deltar i økende grad i regelverksprosessene i EU gjennom ekspertgrupper, komiteer og byråer. For å bidra til at vi på samferdselsområdet samlet sett ivaretar norske interesser på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte bes Luftfartstilsynet følge opp krav og frister for EU/EØS-arbeidet i henhold til Utredningsinstruksen og Samferdselsdepartementets EØS-strategi. Videre bes Luftfartstilsynet rapportere på dette i de samarbeidsfora som finnes mellom departementet og underliggende virksomheter på EU/EØS-området. Der hvor Luftfartstilsynet deltar i EUs regelverksutforming, skal det være tett kontakt med departementet for å bidra til et klart mandat og en koordinert norsk posisjon.

Evalueringer

Det vises til oppfølgingen av brukerundersøkelsen som er omtalt under delmål 4.1.

5. Administrative forhold

Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Luffartstilsynet skal følge opp strategi for tilgjengeliggjøring av offentlige data i samferdselssektoren, jf. departementets oppdragsbrev av 11. april 2018 og Luffartstilsynets tilbakemelding til departementet av 16. oktober 2018.

Lærlinger

Regjeringen er opptatt av å øke antall lærlinger. Det er et krav om at alle statlige virksomheter skal knytte til seg minst én lærling. Vi ber Luffartstilsynet innen 1. august 2019 gjøre rede for antall lærlinger i etaten innenfor hvilke fag, og om det har vært vurdert å øke antall lærlinger og tilby opplæring i nye lærefag. For øvrig viser vi til vedlagte kopi av Samferdselsdepartementets brev av 3. november 2016.

Fellesføring om regjeringens inkluderingsdugnad

Luffartstilsynet skal arbeide systematisk for å realisere regjeringens inkluderingsdugnad, og utvikle rutiner og arbeidsformer i personalarbeidet med sikte på å nå målene for dugnaden.

Luffartstilsynet skal i årsrapporten redegjøre for hvordan Luffartstilsynets rekrutteringsarbeid har vært innrettet for å nå 5 pst.-målet og de øvrige målene for inkluderingsdugnaden. Har Luffartstilsynet hatt nyansettelser i rapporteringsperioden, skal andelen som har nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en rapporteres i årsrapporten. Har Luffartstilsynet færre enn fem nyansettelser i perioden, skal prosentandelen ikke rapporteres i årsrapporten for å sikre personvernet til de nyansatte. I så fall kan det i stedet være aktuelt å ha en måleperiode som er lengre enn ett år før måltallet rapporteres. I årsrapportens del IV skal Luffartstilsynet vurdere arbeidet opp mot målene for dugnaden: hva som har vært vellykkede tiltak, hva som har vært utfordringer, og hvorfor virksomheten eventuelt ikke har lykkes med å nå målene for dugnaden, jf. Rundskriv H-8/17.

Fellesføring om å motvirke arbeidslivskriminalitet

Offentlige oppdragsgivere har som innkjøpere av varer og tjenester et særskilt ansvar for å motvirke arbeidslivskriminalitet. Det forventes at offentlige virksomheter går foran i arbeidet med å fremme et seriøst arbeidsliv. Luffartstilsynet skal ved tildeling av oppdrag og i oppfølging av inngåtte kontrakter sikre at deres leverandører følger lover og regler. Luffartstilsynet skal i årsrapporten redegjøre for resultater fra oppfølging av inngåtte kontrakter og hvordan virksomhetens anskaffelser er innrettet for å gjennomføre dette hensynet, jf. Rundskriv H-8/17.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet og Direktoratet for forvaltning og IKT utarbeidet et rundskriv (H-8/2017) med forklaring på hvordan fellesføringen skal forstås og hvordan virksomhetenes resultater skal gjengis i årsrapportene.

6. Budsjettildeling og fullmakter

Stortinget vedtok 11. desember 2018 statsbudsjettet for 2019, jf. Prop. 1 S (2018-2019) og Innst. 13 S (2018-2019).

6.1. Bevilgninger til Luftfartstilsynet for 2019

Disse bevilgningene ble vedtatt:

Kap. 1313 Luftfartstilsynet

<i>Post</i>	<i>Benevnelse</i>	<i>kr</i>
01	Driftsutgifter	229 900 000
	Sum kap. 1313	229 900 000

Kap. 4313 Luftfartstilsynet

<i>Post</i>	<i>Benevnelse</i>	<i>kr</i>
01	Gebyrinntekter	141 100 000
	Sum kap. 4313	141 100 000

I bevilgningen inngår 4 mill. kr som skal gå til Luftfartstilsynets arbeid med ubemannede luftfartøy (droner), herunder digitaliseringstiltak og sikkerhetsfremmende og holdningsskapende arbeid på området. Det er lagt til grunn at 0,8 mill. kr av satsingen finansieres med økte gebyrinntekter.

Det vises til brev av 6. desember 2018 der Samferdselsdepartementet ber Luftfartstilsynet innen 25. januar 2019 redegjøre for hvilket system og rutiner etaten har for å påse at etaten holder seg innenfor bevilgningen som Stortinget har vedtatt. På bakgrunn av tilbakemeldingen vil Samferdselsdepartementet vurdere den videre oppfølgingen.

6.2. Fullmakt gitt ved behandlingen av Prop. 1 S (2018-2019) og Innst. 13 S (2018-2019)

Stortinget vedtok bl.a. denne fullmakten for Samferdselsdepartementet:

"Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2019 kan overskride bevilgningen under Kap. 1313, post 01 mot tilsvarende merinntekt på Kap. 1413, post 02.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også Kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år."

Samferdselsdepartementet delegerer denne fullmakten til Luftfartstilsynet.

6.3. Fullmakter etter bevilningsreglementet

Finansdepartementet delegerte i rundskriv R-110 av 13. januar 2017 noen fullmakter etter bevilningsreglementet til departementene. Disse fullmaktene kan departementet videredelegere til underliggende etater. For Luftfartstilsynet er to av fullmaktene relevante.

Fullmakt til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over budsjettåret

Samferdselsdepartementet delegerer til Luftfartstilsynet fullmakt til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over 2019. Leieavtalene og avtalene om kjøp av tjenester må gjelde kjøp til den ordinære driften av etaten, f.eks. leie av lokaler, kontorutstyr og kjøp av renholds- og vaktmestertjenester. Etaten må kunne dekke inn utgiftene i forbindelse med avtalene innenfor et uendret bevilgningsnivå på kap. 1313 Luftfartstilsynet, post 01 Driftsutgifter, i hele avtaleperioden. For alle avtaler ut over budsjettåret må Luftfartstilsynet nøye vurdere behovet for oppsigelsesklausuler. Ved vurderingen skal hensynet til den framtidige handlefriheten veie tungt. Dette gjelder særlig når avtalene går over flere år.

Dersom fullmakten ikke blir benyttet etter forutsetningene, kan Samferdselsdepartementet trekke den tilbake. I forklaringene til statsregnskapet for 2019 må Luftfartstilsynet vise at de disposisjonene som er gjort, ligger innenfor fullmakten.

Ved inngåelse av nye avtaler må Luftfartstilsynet nøye vurdere de budsjettmessige konsekvensene av avtalene. Dersom det ikke er budsjettmessig dekning for en avtale, må den legges fram for Samferdselsdepartementet før den blir inngått, slik at ev. behov for bevilgninger kan bli vurdert i de ordinære budsjettprosessene.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgningen mot tilsvarende merinntekter

Samferdselsdepartementet delegerer til Luftfartstilsynet fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 1313 Luftfartstilsynet, post 01 Driftsutgifter, med inntil to pst. av bevilgningen mot tilsvarende merinntekter på kap. 4313 Luftfartstilsynet, post 01 Gebyrinntekter. Disse vilkårene gjelder:

- De merinntektene som blir bokført i 2019, må minst dekke overskridelsen.
- Merinntekten må være et resultat av økt aktivitet i forhold til forutsetningene i budsjettet for 2019.
- Den aktiviteten som gir inntekter, må ikke føre til et høyere aktivitetsnivå enn det som kan dekkes av utgiftsbevilgningen, dersom merinntektene faller bort.

Dersom fullmakten ikke blir benyttet etter forutsetningene, kan Samferdselsdepartementet trekke den tilbake. I forklaringene til statsregnskapet for 2019 må Luftfartstilsynet vise at de disposisjonene som er gjort, ligger innenfor fullmakten.

7. Rapportering og resultatoppfølging

7.1 Generelt

I instruks om økonomistyring for Luftfartstilsynet er det satt krav til rapportering fra etaten både i og etter budsjettåret. Vedlagt følger oversikt over rapporteringskrav i årsrapporten og tertialrapportene for Luftfartstilsynet.

Summen av rapporteringene i tertialrapportene, årsrapporten og på etatsstyringsmøtene skal bidra til en best mulig styringsdialog og fortløpende resultatoppfølging. Etatsstyringsmøtene bør utfylle og forklare de skriftlige rapportene snarere enn å gjengi innholdet i disse.

7.2 Årsrapport

Luftfartstilsynet skal årlig utarbeide en årsrapport til Samferdselsdepartementet. Det presiseres at årsrapporten og årsregnskapet skal utarbeides etter fastsatt standard, jf. Bestemmelsene om økonomistyring i staten, pkt. 1.5.1, 2.3.3 og 3.4. Det vises også til Finansdepartementets rundskriv R-115 av 24. november 2016 om utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap, og maler for årsrapport og årsregnskap fra Direktoratet for økonomistyring.

Årsrapporten skal bl.a. inneholde en helhetlig framstilling og vurdering av Luftfartstilsynet sine gjennomførte aktiviteter og resultater. Den skal gi et grunnlag for å vurdere om ressursene Luftfartstilsynet har hatt til rådighet, har blitt brukt effektivt og etter forutsetningene. Vi viser til vedlegget for nærmere redegjørelse av rapporteringskravene i årsrapporten, jf. også pkt. 7.1.

Årsrapport med regnskap skal sendes Samferdselsdepartementet senest 13. mars 2020. Årsrapporten skal publiseres innen 1. mai 2020, eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og virksomheten. Luftfartstilsynet skal ikke publisere årsrapporten før rapporten har vært behandlet i styringsdialogen.

7.3 Tertialrapporter

Så snart som mulig etter tertialsiftet og senest 10. juni 2019 og 10. oktober 2019 skal Luftfartstilsynet sende tertialrapport til departementet. Rapporten skal inneholde:

- En oversikt over risikoområder og tiltak i tråd med vedlagte mal.
- Oppfølging av fastsatte mål og andre krav som er satt i kapittel 3, 4 og 5, jf. vedlagte oversikt over rapporteringskrav.
- Prognose for bruken av bevilgningene for budsjettåret.
- En overordnet omtale i rapporten og et eget vedlegg om samfunnssikkerhet.

8. Plan for etatsstyringsmøtene mv.

Måned	Aktivitet	Dato
Januar	- Etatsstyringsmøte med statsråden	14. januar i departementet
Mars	- Årsrapport 2018 - Møte om årsrapporten for 2018	15. mars 10. april i departementet
Juni	- Tertialrapport 1 til departementet - Etatsstyringsmøte - Kontaktmøte samfunnsikkerhet og beredskap	10. juni 19. juni i Luftfartstilsynet Innkalling kommer senere
Oktober	- Tertialrapport 2 til departementet - Etatsstyringsmøte	10. oktober 23. oktober i Luftfartstilsynet
Desember	- Kontaktmøte samfunnsikkerhet og beredskap	Innkalling kommer senere

9. Avslutning

I samsvar med § 7 i Reglement for økonomistyring i staten stiller Samferdselsdepartementet bevilgningene på kap. 1313 Luftfartstilsynet og kap. 4313 til disposisjon for Luftfartstilsynet i 2019. Disse bevilgningene skal brukes i samsvar med de styringssignalene som er gitt i Prop. 1. S og Innst. 13 S (2018-2019), ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2019, i dette tildelingsbrevet, i ev. supplerende tildelingsbrev og i etatsstyringsmøtene.

Med hilsen

Tove Kristin Flølo
ekspedisjonssjef

Øyvind Ek
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Riksrevisjonen

Overordnede risikovurderinger for 2019 - Luftfartstilsynet

Kort innledende tekst, ca 1/2 side om etatens hovedmål, hva som er viktig for måloppnåelse. Etatens arbeid med risikovurdering av virksomheten.

Risikoen på virksomhetsnivå

Etaten identifiserer iboende risikoer (mulige uønskede hendelser før tiltak, rutiner og aktiviteter er etablert) innenfor følgende hovedområder:

- Etatens samfunnsoppdrag og mål
- Gjennomføring av budsjettet
- Effektiv ressursbruk
- At virksomheten driver i samsvar med gjeldende lover og regler

De identifiserte risikoene samles i et mindre antall kategorier (f.eks. 1-3 innenfor hvert av hovedområdene), som utgangspunkt for risikomatrisen.

Risikomatrise

Etaten setter opp en risikomatrise for de oppgitte kategoriene. Det brukes følgende betegnelser:

Sannsynlighetskategorier:

S1	S2	S3	S4	S5
Meget liten	Liten	Moderat	Stor	Svært stor

Konsekvenstype:

1	2	3	4	5
Ubetydelig	Lav	Moderat	Alvorlig	Svært alvorlig

Risikonivåer (kombinasjonen av sannsynlighet og konsekvens, se risikokart s. 3):

1	2	3	4
Lav	Moderat	Høy	Kritisk

For hver av de definerte kategoriene settes det opp identifiserte risikoer/risikomomenter og tiltak. Utgangspunktet for rapporteringen bør være risikomomenter der risikonivået er moderat til kritisk (og senere rapportering på om risikonivået er brakt ned til et lavere nivå). Tiltak kan inndeles i ulike faser, f.eks. 1) gjennomførte tiltak, 2) tiltak i prosess, 3) planlagte tiltak og 4) mulige tiltak.

Eksempel på risikomatrix:

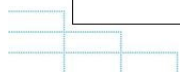
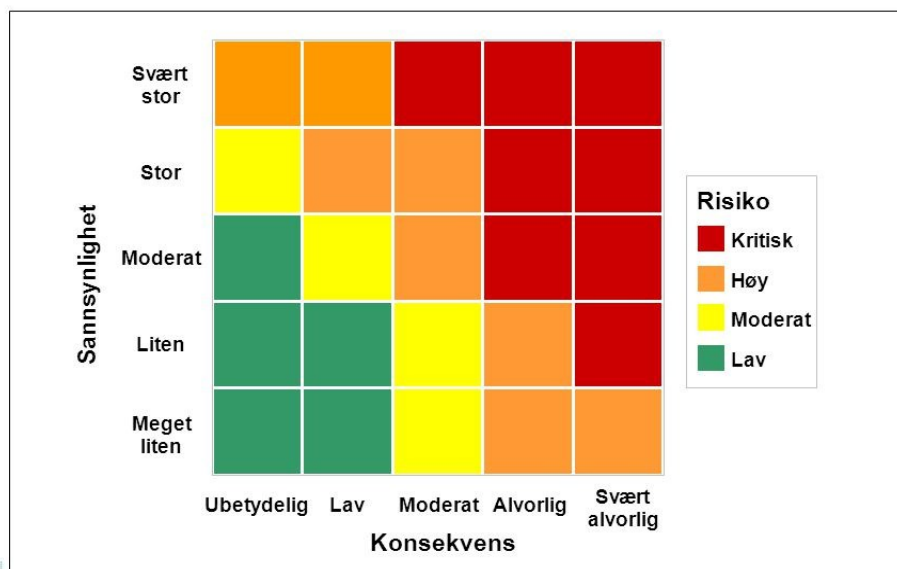
Kategori 1: Samfunnsoppdraget

Beskrivelse: Risiko for manglende oppfyllelse av samfunnsoppdraget

Her settes inn et kort avsnitt om hva manglende oppfylling av samfunnsoppdraget kan innebære.

Risikomoment	S og K	Risikonivå	Tiltak
Omstillingsevne Hva kan skje? Iboende risiko	3 og 5	Kritisk	Gjennomførte tiltak Tiltak i prosess Planlagte tiltak Mulige tiltak
Miste nøkkelpersonell/kompetanse Hva kan skje? Iboende risiko	3 og 3	Høy	Gjennomførte tiltak Tiltak i prosess Planlagte tiltak Mulige tiltak

Risikokart

Nr.	Styringsparameter	Rapporteringskrav		Rapport			Kommentar
		Annen rapp.	T1	T2	Årsrapport	Annen frist	
Risikovurderinger							
Felles for alle etatene							
	Risikoområder	X	X	X			Oversikt over risikoer og tiltak, jf. egen mal.
	Oppsummering av risikoer	X		X	X		Basert på innspill i mal
Mål (fra tildelingsbrevet)							
	Sikkerhetsnivået i norsk luftfart skal være tilfredsstillende	X		X	X		Jf. prioriteringer i tildelingsbrevet
	Samfunnssikkerhet og beredskap innen luftfartssektoren skal effektivt forebygge uønskede hendelser og begrense konsekvensene dersom uønskede hendelser likevel oppstår	X	X	X	X		Jf. prioriteringer i tildelingsbrevet
	Luftfartstilsynet skal være en pådriver for en samfunnstjenlig luftfart	X	X	X	X		Jf. prioriteringer i tildelingsbrevet
	Luftfartstilsynet skal ha en god brukerdiallog og tilby tjenester tilpasset brukernes behov	X					Jf. prioriteringer i tildelingsbrevet
Økonomi/ressursbruk							
Felles for alle etatene							
	Regnskap kap./post	X		X	X		
	Prognose forbruk kap./post	X		X	X		
	Bruk av fullmakter	X		X	X	X	Skal vise prognostisert forbruk for hele budsjettåret. LTs fullmakter skal kun rapporteres i årsrapporten
	Årsregnskap	X			X		
Effektiv ressursbruk							
Felles for alle etatene							
Administrasjon							
	Lønnsutgifter per årsverk (KPI1)	X		X	X	X	Inndata skal også oppgis (lønn og sosiale utgifter)
	Totalutgift per årsverk (KPI2)	X		X	X	X	Inndata skal også oppgis (antall årsverk og sum totale utgifter)
	Lønnsutgiftsandel (KPI3)	X		X	X	X	
	Andel administrative utgifter (KPI4)	X		X	X	X	Inndata skal også oppgis (administrasjonsutgifter)
	Administrative utgifter per årsverk (KPI5)	X		X	X	X	
	Tiltak for å følge opp ABE-reformen		X		X	X	Beskrive tiltak for å følge opp ABE-reformen
Adm. nøkkeltall DFØ							
	Antall ansatte per 31.12		X			X	
	Antall årsverk		X			X	
	Samlet tildeling post 01-99		X			X	
	Utnyttelsesgrad post 01-29		X			X	
	Driftsutgifter		X			X	
	Lønnsandel av driftsutgifter		X			X	
	Lønnsutgifter pr årsverk		X			X	
	Konsulentandel av total omsetning		X			X	
Andre rapporteringskrav i tildelingsbrevet							
Felles for alle etatene							
	Samfunnssikkerhet	X		X	X	X	Hovedrapportering i vedlegg til T1 og T2
	EØS-arbeidet		X			X	Kort beskrivelse av arbeidet i etaten i 2019
	Tilgjengeliggjøring av offentlige data		X			X	
	Motvirke arbeidslivskriminalitet		X			X	Fellesføring
	Inkluderingsdugnaden		X			X	Fellesføring
	Likestilling i virksomheten		X			X	Følge tidligere maler fra SD
	Lærlinger i virksomheten		X			X	01.08.2019 Kvitteres ut som egen sak til SD

**DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT**

Statsråden

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/2071-

03. 11. 2016

Tiltak for å øke antall lærlinger i staten

Regjeringen har satt ambisiøse mål i regjeringsplattformen for inntak av lærlinger i offentlige virksomheter. Vedlagt følger kopi av brev fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner av 14. september 2016 om tiltak for å øke antall lærlinger i staten.

Kravet om at alle statlige virksomheter skal knytte til seg minst én lærling videreføres også utover 2016. Dersom virksomheter med færre enn 100 ansatte ikke har forutsetninger for å fylle kravene i læreplanen, eller inngå samarbeid med andre for å oppfylle kravet, må dette tas opp med Samferdselsdepartementet. Virksomhetene skal også hvert år vurdere om de kan øke antall lærlinger og tilby opplæring i nye lærefag.

For å styrke en felles innsats for å rekruttere lærlinger og bidra til yrkesfaglig løft, skal statlige virksomheter knytte seg til opplæringskontoret OK stat eller et annet opplæringskontor som skal bistå i arbeidet med å følge opp lærlingene.

For å sikre drift av opplæringskontoret og legge til rette for innflytelse fra virksomhetene, skal statlige virksomheter tilknyttet OK bidra til medfinansiering. Dette vil skje ved at opplæringskontoret beholder om lag en tredjedel av lærlingtilskuddet. Hittil har opplæringskontorets nedslagsfelt være avgrenset til å omfatte statlige virksomheter i Oslo og Akershus. Fra 2017 utvides det til å omfatte statlige virksomheter i Østfold og Buskerud.

Jeg ber virksomhetene **innen 1. august og første gang 1. august 2017** redegjøre for antall lærlinger i virksomheten, innenfor hvilke fag og om det har vært vurdert å øke antall lærlinger og tilby opplæring i nye lærefag. Innen samme dato bes de av virksomhetene som har færre enn 100 ansatte redegjøre for hvorfor de ikke har forutsetninger for å fylle kravene i læreplanen, eller inngå samarbeid med andre for å oppfylle kravene.

Jernbaneverket har i dag lærlinger innen en rekke jernbanetekniske fag. Fra 2017 må kravet om lærlinger i statlige virksomheter videreføres av Jernbanedirektoratet.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ketil Solvik-Olsen', written over the printed name below.

Ketil Solvik-Olsen

Vedlegg

Adresseliste

Jernbaneverket	Postboks 4350	2308	HAMAR
Kystverket hovedkontoret	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
Luftfartstilsynet	Postboks 243	8001	BODØ
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	Postboks 93	4791	LILLESAND
Statens havarikommisjon for transport	Postboks 213	2001	LILLESTRØM
Statens jernbanetilsyn	Postboks 7113 St. Olavs plass	0130	OSLO